

LES NOTES ALTERADES DELS DIATÒNICS MÉS USATS

A Catalunya els acordions diatònics més extesos son els de 2 files, amb 21 botons i vuit baixos, afinats en Sol/Do. Les notes que fan el primer botó de cada fila han sigut sempre motiu de controvèrsia. El meu consell és que ens basem en aquesta botonera:

(Mà dreta)

Sol# 3	Sib 3	Do 3	Mi 3	Sol 3	Do 4	Mi 4	Sol 4	Do 5	Mi 5	
Sol# 3	Sib 3	Re 3	Fa 3	La 3	Si 3	Re 5	Fa 4	La 4	Si 4	
Re #3	Re# 4	Sol 2	Si 2	Re 3	Sol 3	Si 3	Re 4	Sol 4	Si 4	Re 5
Do# 3	Do# 4	La 2	Do 3	Mi 3	Fa# 3	La 3	Do 4	Mi 4	Fa# 4	La 4

Anem a analitzar el perquè d'aquesta proposta de notes alterades als dos primers botons de cada fila. La principal raó és que les podem necessitar perquè surtin de forma aïllada en la melodia d'algun tema en Do, Sol o La menor, però també ens serviran per a fer determinats acords amb la mà dreta, i finalment les farem servir per tocar en altres tonalitats veïnes a les pròpies de l'instrument.

La primera nota alterada que acostumem a necessitar és el Sol#3 quan toquem en La menor. Per fer passatges ràpids La-Sol#-La ens va bé obrint, però per fer l'acord de Mi o Mi7 amb la mà dreta la necessitem obligatòriament tancant, ja que a l'esquerra l'acord el tenim tancant. Tenir el **Sol# tancant** és imprescindible.

La segona nota alterada que necessitarem és el Si b. Pot sortir com a nota de pas de qualsevol melodia, però sobretot la necessitarem tancant per poder fer l'acord de Do7 i per tocar en el to de Fa, el primer to que, fugint dels més immediats del nostre diatònic, ens és molt a l'abast. Finalment, per tocar en la tonalitat de Sol m (importantíssim per tocar melodies – havaneres, tangos- que passen d'un to menor al mateix to major!) necessitem també el **Si b tancant**.

O sigui, tenim el problema que les dues notes alterades més importants les necessitem tancant. Hi ha diferents solucions, però la més senzilla i la que recomano si encarregues un diatònic a la fàbrica, és posar dos botons unisonors, Sol#3/Sol#3 al primer botó de la fila de dins, i Sib3/Sib3 al segon, amb la qual cosa ja tenim el tema d'aquestes notes solucionat. El preu que hem de pagar és la pèrdua del botó segon amb les seves notes Sol2/Si2, però no es pot tenir tot si estem limitats pels 21 botons i per proposar solucions a l'abast. Cal reconèixer, però, que el mateix Sol2 tancant el tenim al costat, al botó tercer de la fila de fora, i per tant no és cap pèrdua important, i que el Sib2 també el tenim allà al costat, al botó

quart de la fila de fora, però ara el tindrem tancant, i això ens empenyarà una mica, però la nota la tenim.

Les notes alterades de la fila de fora (Do#, Mi b) també son importants. El Do# el necessitem **obrint** per poder fer l'acord de La major (dominant secundària de Sol, molt important doncs) i el Mi b el necessitem **tancant** per poder tocar en Do menor, que és un to necessari pel que dèiem de melodies que passen del mateix to major al menor. Aquestes dues notes alterades ens sortiran sovint com a notes aïllades en una melodia, com a notes de pas no diatòniques, i tan les podem trobar en l'octava greu com en l'octava aguda. Per això se't proposa tenir-les en les dues octaves, tot i que novament perdrem les notes del botó segon, ara de la fila de fora.

Se't fan aquestes propostes fruit dels anys d'experiència, de l'estudi, observació i intercanvi d'experiències amb altres sonadors de diatònic. Tot i així sàpigues que pot haver-hi altres opcions, i que una molt bona seria la de tenir un diatònic de 23 botons. Les trikitixes basques els tenen, i tenen els quatre primers botons amb notes alterades, però ens podem emmirallar poc en ells perquè el tenir la mà esquerra unisonora els condiciona decisivament les possibilitats de fer-les servir, i fins la tècnica de tocar.

Tenint aquesta botonera (els fabricants l'anomenen "catalana" o "marimon") disposem de totes les notes cromàtiques des del Do³ fins al Sol⁴, la qual cosa vol dir que difícilment ens trobarem que ens falta una nota en qualsevol tema en les nostres tonalitats habituals (Do, Sol i La m). Però, a més, se'ns obra la possibilitat de tocar en altres tons. El de Fa, ja comentat, els de Re major i menor, els de La major, els de Mi m o Fa m. En tots ells necessitem les notes alterades que s'han proposat. Tenir-les en les dues octaves i en el mateix sentit ens anirà bé per saber ràpid on son i per poder fer escales i arpegis. Però, i això ja és una variació que hauràs de decidir tu més endavant, el Do^{#3}/Re^{#3} del primer botó podria anar bé tenir-lo en l'altre sentit. Tindries incomoditat al tenir les dues octaves en sentit diferent, però guanyaries agilitat en algunes melodies i, sobretot, podries fer l'acord de Si major (Si-Re[#]-Fa[#], que no tenim a l'esquerra, dominant de Mi m) i podries tenir el Fa⁷ (Fa-La-Do-Mi b) que es fa servir al tocar en aquesta tonalitat i passar a la subdominant.

Encara es podria seguir, i podríem buscar molts exemples de cançons i melodies usuals que precisen d'aquestes quatre notes alterades. Els que toquem el diatònic estem acostumats a trampejar i dissimular tot tipus de mancances, però si ja toques una mica, i malgrat que un s'acostuma al que té i es fa immobilista, hauràs de valorar i decidir com vols els primers botons del teu acordió.

Un apunt respecte al diatònic G/C a què estem acostumats, i que és molt encertat de que sigui el de referència. Però cal pensar en el d'afinació C/F per si toques amb un flabiol, posem per cas, perquè llavors tots dos teniu la mateixa afinació, a part de que llegiu les mateixes partitures sense haver de transportar-les. Igualment un Bb/F és molt bo per tocar amb instruments de vent, molts afinats en Bb, per la mateixa raó. Finalment l'afinació D/G és la més recomanable si toques amb un violí, o per cantar. És la meva preferida per la seva sonoritat més dolça.

Respecte al **diatònic de tres files** jo recomano el G/C/F següent:

mà esq

TNC	Sol M	Sol	Do M	Do	Fa M	Fa
OBR	Re M	Re	Sol M	Sol	Do M	Do

TNC	Mi M	Mi	La M	La	Sib M	Sib
OBR	La m	La	Re M	Re	Sib M	Sib

mà dta

TNC	Do#4	Mib4	Do3	Fa3	La3	Do4	Fa4	La4	Do5	Fa5	La5	
OBR	Do#4	Mib4	Mi3	Sol3	Sib3	Re4	Mi4	Sol4	Sib4	Re5	Mi5	

TNC	Sol#3	Sib3	Sol2	Do3	Mi3	Sol3	Do4	Mi4	Sol4	Do5	Mi5	Sol5
OBR	Sol#3	Sib3	Si2	Re3	Fa3	La3	Si3	Re4	Fa4	La4	Si4	Re5

TNC	Do#3	Sol#4	Sol2	Si2	Re3	Sol3	Si3	Re4	Sol4	Si4	Re5	
OBR	Re#3	Sol#4	La2	Do3	Mi3	Fa#3	La3	Do4	Mi4	Fa#4	La4	

o, si és el cas, i fent el transport corresponent, el D/G/C aquest:

mà esq

TNC	Re M	Re	Sol M	Sol	Do M	Do
OBR	La M	La	Re M	Re	Sol M	Sol

TNC	Si M	Si	Mi M	Mi	Fa M	Fa
OBR	Mi M	Mi	La m	La	Fa M	Fa

mà dta

TNC	Sol#3	Sib3	Sol2	Do3	Mi3	Sol3	Do4	Mi4	Sol4	Do5	Mi5	
OBR	Sol#3	Sib3	Si2	Re3	Fa3	La3	Si3	Re4	Fa4	La4	Si4	

TNC	Re#3	Fa3	Re2	Sol2	Si2	Re3	Sol3	Si3	Re4	Sol4	Si4	Re5
OBR	Re#3	Fa3	Fa#2	La2	Do3	Mi3	Fa#3	La3	Do4	Mi4	Fa#4	La4

TNC	Sol#3	Re#4	Re2	Fa#2	La2	Re3	Fa#3	La3	Re4	Fa#4	La4	
OBR	La#3	Re#4	Mi2	Sol2	Si2	Do#3	Mi3	Sol3	Si3	Do#4	Mi4	